

Frank van Oort over economische voordelen van opschaling:

‘Investeren in regionale competenties, niet bezuinigen’

Het onderwerp is inmiddels breed uitgemeten in diverse media: de voorgenomen opschaling van de huidige 12 provincies tot 5 landsdelen, te beginnen met een fusie tussen Noord-Holland, Utrecht en Flevoland in 2015. Omdat er nog veel vragen zijn rondom deze plannen van minister Plasterk, gaat gastredacteur Prof. dr. Frank van Oort, hoogleraar stedelijke economie aan de Universiteit Utrecht, in op de economische gevolgen van zo'n samenvoeging.

Tekst: Prof. dr. Frank G. van Oort

De economieën van de stedelijke regio's van Utrecht en Noord-Holland delen een aantal kenmerken: ze groeien beiden sterk (ook in de nabije toekomst) en kennen daarom allebei druk op de woningmarkt en de arbeidsmarkt. Ze zijn gespecialiseerd in kansrijke (top)sectoren die qua kennis en vaardigheden overlap vertonen. Ze hebben internationaal gewaardeerde kennisinstellingen en hoog opgeleide mensen wonen en werken er graag. Dit creëert gezamenlijke kansen.

In de landelijke discussie rondom de Noordvleugelprovincie wordt, naast bestuurlijke en bezuinigingsargumenten, de nadruk gelegd op deze regionaal-economische kansen. De economische voordelen van een stadsregio zouden in grotere regio's beter tot hun recht komen, zoals ook de internationale concurrentiepositie en de jacht op internationaal top-talent baat hebben bij meer 'massa'. Enkele van deze argumenten worden inderdaad bevestigd door recent wetenschappelijk onderzoek. Studies van de Universiteit Utrecht en de Technische Universiteit Delft werken met de stelling dat een stedelijk netwerk van

middelgrote steden door samenwerken, bereikbaarheid en het 'lenen' van elkaars voorzieningen kan functioneren als een grote stad met de bijbehorende economische voordelen. Echter, deze studies staan nog in de kinderschoenen - de houdbaarheid ervan voor de Noordvleugel van de Randstad is nog niet overtuigend aangetoond.

Momenteel zijn provincies vooral gespecialiseerd in (kort gezegd) natuur en woonmilieu,

water, infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling. Als de nieuwe provincie het doel heeft om internationaal te kunnen concurreren met andere economische topregio's, moet ze over de juiste economische instrumenten beschikken. Want om de economische voordelen van een grotere regio daadwerkelijk te kunnen benutten, wordt een andere rol verwacht van de provincie. Ze zal moeten faciliteren op gebieden als de arbeids- en woningmarkt, bereikbaarheid, duurzaamheid en sociale cohesie, aldus organisaties als de OECD en de EU. Een sturende overheidsrol ligt moeilijk, omdat de kern van regionaal-economisch onderzoek en beleid is dat bedrijven en kennisinstellingen ieder individueel hun eigen netwerken zoeken, bouwen en onderhouden. Zij laten zich niet direct dwingen tot samenwerking en netwerkvorming. Niet in de huidige provincies, en ook niet in een mogelijke grotere nieuwe. Bij het kijken naar economische voordelen van bestuurlijke opschaling moet daarom vooral goed worden gekeken naar de gebieden waarop de regionale overheden faciliteren, of zouden moeten of kunnen faciliteren, en voor welke problemen de provinciale schaalvergroting een oplossing is.

De Noordvleugel is een regio die de komende jaren nog voldoende vernieuwingskracht, banen en productiviteit zal opleveren. Denk aan de creatieve industrie, de zakelijke en financiële dienstverlening, ICT, ontmoetingscentra als de RAI en de Jaarbeurs en de grootste universiteiten van het land. Dat

samenwerken kan lonen, wordt al langer onderkend. Dat zie je aan de steden Amsterdam en Utrecht, die al enige tijd op zoek zijn naar de instrumenten om deze kansen te benutten. Er wordt al nagedacht over de eerdergenoemde gebieden waarop overheden dienen te faciliteren, maar het is helder dat dit nog niet altijd goed gaat: neem bijvoorbeeld de uitbreidingsplannen van zowel de RAI als de Jaarbeurs.

Er is dus wel een samenwerkingsagenda, maar het is ook duidelijk dat de faciliterende rol op deze gebieden hele andere competenties van de provincies verlangt dan waar ze momenteel in gespecialiseerd zijn. Om te zorgen dat provincies die competenties gaan ontwikkelen, moet men investeren, niet bezuinigen. Als deze investeringen uitblijven, dan moeten ze wellicht ook niet genoemd worden in de voordelen van provinciale schaalvergroting. 'Schoenmaker, blijf bij je leest' kan dan een prima uitgangspunt zijn. En als de samenhangende en door studies aantoonbare economische potenties van een noordvleugel wél een speerpunt van regionaal beleid vormen, dan moet er goed nagedacht worden over hoe te investeren in de juiste expertise en competenties en de bijbehorende instrumenten.

Dat nadenken kun je volgens mij beter voor dan na een fusie doen. Anders blijft de vraag boven de markt hangen welk economisch probleem een fusie daadwerkelijk oplost. ■■

Deze tekst is een samenvatting van een uitgebreider artikel dat Professor Van Oort schreef voor dit magazine. Benieuwd naar de uitgebreide versie? U kunt het artikel downloaden op www.provincie-utrecht.nl/toekomstutrecht.

Fusie: wie, wat, wanneer?

Begin dit jaar heeft minister Plasterk de eerste stappen gezet om de provincies Flevoland, Noord-Holland en Utrecht samen te voegen. Hiervoor is een zogenaamde Wet Arhi-procedure gestart. De eerste fase daarvan zit erop: in februari en maart is hij in verschillende zittingen in gesprek gegaan met lokale en regionale besturen en politici, inwoners en maatschappelijke organisaties over zijn plannen.

Na de consultatiefase stelt de minister een herindelingsontwerp op. Dit ligt naar verwachting nog deze maand ter inzage; alle betrokkenen (inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties) kunnen tot en met juli 2013 zienswijzen indienen. De minister neemt deze zienswijzen en de beantwoording daarvan mee bij het opstellen van het herindelingsvoorstel.

In 2014 ligt er volgens zijn planning een wetsontwerp dat tot de beoogde fusie moet leiden. De Eerste en Tweede Kamer besluiten uiteindelijk over de wet voor de fusie van de drie provincies. Uiteindelijk is het de bedoeling van de minister dat bij de eerstvolgende Statenverkiezingen op 18 maart 2015 de samenvoeging een feit is.